

European Conference on Critical Legal Studies

Af Hanne Petersen

Den anden konference om kritiske juridiske studier (ECCLS) blev afholdt i Danmark i september 1982 på Tidens Højskole i Hørsholm.

Konferencens tema, der var blevet fastlagt ved den første konference i Londen i marts 81 var »Retten, den kapitalistiske krise og marginaliseringsprocesser«. Den danske forberedelsesgruppe bestående af Henrik Bang, Peter Blume og Ole Krarup, gav dog allerede i sine indledende udsendelser til de europæiske kontaktpersoner og potentielle deltagere udtryk for visse vanskeligheder med at gribe emnet an, især hvad angik marginaliseringsprocesserne. Betænkelighederne viste sig ikke at være ubegrundede.

Konferencen blev indledt med to generelle indlæg efter ankomsten, Sol Piciotto, University of Warwick, gengav et udleveret manuskript om international ret og det internationale statssystem, i hvilket han fremhævede, at modsætningerne mellem udviklingen af internationaliseringen af produktion og handel og eksistensen af en national stat ikke skal ses som egentlige modsætninger mellem kapital og stat, men som interne modsætninger i den overnationalle akkumulationsproces, der også inkluderer staten, hvilket blev underbygget gennem eksempler fra amerikansk og britisk ret.

Gerry Palmer, London, behandlede i sit indlæg den forskellige opfattelse af marginaliseringsbegrebet hos henhv. den traditionelle ortodokse marxisme og hos Michel Foucault. Den ortodokse marxisme opfatter marginalisering som enten tidsbegrænset udelukkelse fra magten dvs. fra den forenede, politisk konstituerede arbejderklasse, der udfører produktivt arbejde eller som tilhørsforhold til lumpenproletariatet. Denne definition på marginalisering kritiserede Palmer som utidssvarende og refererede til støtte for sin kritik Foucault's synspunkter, der meget kort gengivet er følgende: magt er ikke identisk med undertrykkelse; magtens betydning består i at undgå anven-

delsen af undertrykkelsen; magten kommer nedefra og ikke oppefra; magten er overalt og ikke kun i centrene; magten følger modstanden overalt.

Senere på konferencen gav Peter Goodrich, Liverpool Polytechnic, et oplæg om lingvistikens rolle i den retlige analyse; og Ole Krarup orienterede om danske juristers deltagelse i arbejdet mod atomvåben.

Konferencens væsentligste del foregik som gruppearbejde i fire forskellige grupper, der skulle beskæftige sig med hovedemnet ud fra forskellige synsvinkler: konsekvenser af krisen specielt i form af marginalisering; konsekvenser af krisen i form af indvirkninger på forfatningsret og offentlig ret herunder berufsverbot og politiets rolle. Ved gruppernes afgivelse af referat havde man indtryk af, at alle grupper havde haft vanskeligheder med at definere marginaliseringsbegrebet, og i det hele taget knytte diskussionen an til temaet for den pågældende gruppe. Grupperne havde tilsyneladende snarere fungeret som et forum for udveksling af oplysninger om faktiske forhold i deltagerens hjemlande og om forskellige forsknings- og interessefelter.

De få, men meget brede definitioner, der fremkom på marginaliseringsbegrebet gav nærmest som resultat, at de marginaliserede grupper – kvinder, børn, gamle, ikke-hvide og homoseksuelle – tilsammen udgør majoriteten, hvilket må siges at være tankevækkende og i tråd med Foucaults opfattelse. – Medmindre det viser, at marginaliseringsbegrebet er uanvendeligt i en kritisk juridisk sammenhæng.

Hvadenten det skyldes manglende europæisk interesse for emnet, eller det må ses som udtryk for et konkret udslag af marginaliseringsproblemet praktiske relevans, så bestod den overvældende majoritet af deltagerne af skandinaviske og engelske universitetstilknyttede mænd. Uanset den ensidigt sammensatte deltageresker var der dog enighed om vigtigheden af at fortsætte med at holde sammen på dette europæiske kritiske forum i forhåbning om, at det kan udbygges til næste konference.

Temaet for den 3. konference er ikke endeligt fastlagt, men vil komme til at omhandle græsrodsbevægelserne og de »gamle« politiske bevægelser og fagbevægelsen. Stedet for konferencen vil sandsynligvis blive Bruxelles, mens tidspunktet endnu ikke ligger fast, men konferencen vil finde sted i 1983.

For nærmere oplysninger om ECCLS' formål, medlemsbetingelser og kontaktpersoner samt referat af 1. konference henvises til Retfærd 18 s. 110 f.